

SÖDERMANLANDSLÄTEN



Juli 1969

Södermanlands Spelmansförbunds Medlemsblad

JULINUMRET INNEHÅLLER:

2	Inledning	
4	Folkmusikens och Folkdansens dag i Eskilstuna.	Kallelse.
5	Ledarträff i Nyköping.	Kallelse.
5	Stämman i Sorunda.	Kallelse.
7	Otto Andersson 90 år. Gustaf Wetter	
9	Avlidna spelmanskamrater. Gustaf Wetter	
12	Två prästhistorier. Nils Olsson	
15	SSR:s riksstämman. Arne Blomberg	
17	Nytt från våra grannar	
18	Sture Nilsson Tre Rosor berättar.	
24	Några ord om menuetter. Henry Sjöberg	
31	Torntutning i Västerås och Strängnäs. Gustaf Wetter.	
35	Två färgstarka medlemmar... Sture Nilsson	

SÖRMLANDSLÅTEN distribueras till Södermanlands Spelmansförbunds medlemmar. Utomstående kan göra en cirkulärprenumeration för ett år genom att sätta in kronor 8:-- på postgiro 12 24 74, adress: Södermanlands Spelmansförbund, c/o Bo Classon, Södertälje. Skriv "Cirkulärprenumeration" på talongen.

Upplaga 500 ex.

Utkommer 2-3 gånger per år.

Redaktör: Arne Blomberg, Ekorrstigen 2, 150 23 Enhörna

Gode läsare!

SÖRMLANDSLÅTEN upplever tack vare många skribenter sitt tredje nummer.

Mycket har hänt sen sist och mycket händer också den närmaste tiden, vilket framgår av detta nummer.

Några korta notiser:

Stämman i Eskilstuna, som äger rum den 10 augusti, får ny utformning. Se kallelse.

Träff i Nyköping den 30 augusti för ledare av spelmans- och folkdanslag samt övriga intresserade. Se kallelse.

Stämman i Sorunda den 31 augusti. "Ny" stämman. Se kallelse.

Nyckelharpoträffen på Nyköpingshus den 26.4.1969 lockade ett tiotal deltagare, som uttryckte sin belåtenhet med denna typ av arrangemang utan publik. Fler träffar kommer!

Spelmansstämman på Torekällberget den 15 maj regnade tyvärr bort. Men skam den som ger sig! Något år skall väl ändå solen skina! Många olika grupper och solister hade mött upp - ingen nämnd, men heller ingen glömd. Tack, allihop! Nyhet för året var det enkla samkvämet efter stämman med tillfälle till både diskussion och dans och musik. Verkligen trevligt!

Många icke-medlemmar har nu hört av sig och bett att få köpa vår tidning. Dessa kan prenumerera på samtliga våra cirkulär under ett år genom att sätta in kronor 8:-- på postgiro 12 24 74, adress: Södermanlands Spelmansförbund, c/o Bo Classon, Södertälje. Skriv "Cirkulärprenumeration" på talongen!

Som information distribueras nu SÖRMLANDSLÅTEN kostnadsfritt till samtliga spelmansförbund i landet, till alla sörmländska folkdanslag och tidningar samt till en rad andra organisationer. Vi hoppas att på detta sätt kunna informera olika grupper om vår verksamhet och våra olika evenemang och hoppas också att av några få detsamma i gengäld till båtnad för samarbetet mellan olika organisationer.

Spelmansförbundet har inköpt 5 ex av Sven Härdelins låtskola. Låtskolan består av ett tjugotal hälsingepolskor av den "gammaldags" typen (ej rullstråks-polskor). Varje låt är inspelad på tonband (9,5 cm/s) samt upptecknad i två versioner - den första på konventionellt sätt (typ Svenska Låtar), den andra med alla rytmiska förskjutningar, drillar osv noterade. Tillsammans ger de

tre versionerna (den ljudande + de två nedtecknade) eleven – som inom parentes sagt måste vara mycket driven – möjlighet att lära sig en spelmans dialekt.

Skolan är mycket intressant och visar obarmhärtigt, vilket utomordentligt bristfälligt hjälpmedel våra vanliga notuppteckningar är!

Låtskolan finns för gratis utlåning efter hänvändelse till Arne Blomberg. Prova!

Den i förra numret utlovade artikeln om intervjuteknik har av utrymmesskäl måst utgå och införs i stället i ett kommande nummer.

Bo Classon klagar på att många inte meddelar sin nya adress när de flyttar. Glöm inte att meddela Din nya adress till Bo Classon, Karlslundsgatan 20, 151 35 Södertälje!

Juno Boberg, AF, fick sin bruna ytterrock utbytt på Torekällberget. Har Du av misstag fått fel rock, kontakta Juno, tel. 08/59 13 11.

På Torekällberget blev också några paraplyer osv kvar. Ring Rune Andersson, Torekällberget, tel. 0755/326 20 vx, om Du glömt något!

Musikrecension.



— Gå så långt vägen räcker! Tycker ni inte vi ha nog dåligt väder ändå, utan ni ska komma med en tocken der pust?

LEDARTRÄFF I NYKÖPING DEN 30 AUGUSTI 1969

Representanter från samtliga spelmans- och folkdanslag i Sörmland jämte övriga intresserade inbjuds till en ledarträff i Nyköping lördagen den 30 augusti klockan 12.00. Lokal blir preliminärt Nyköpingshus.

Träffen behandlar årets Eskilstunastämma samt vad vi kan göra för att få den bättre till 1970. Dessutom hoppas vi kunna presentera intressanta fördrag samt ge tillfälle till flera diskussioner om gemensamma problem.

Vi hoppas, att mötet kommer att resultera i att vi löser några av de problem, som de olika lagen säkert brottas med. Slår försöket väl ut, kommer denna träff att bli årlig för att ge tillfälle till samordning mellan de olika organisationerna.

Under dagen äter vi en enkel måltid till självkostnadspris (ca 10:--) och vi hoppas kunna avsluta dagen med ett samkväm på Nyköpingshus.

De olika spelmanslagen kommer att erhålla separat kallelse och ett detaljerat program. Övriga intresserade är givetvis mycket välkomna att delta och bidra med synpunkter. Kontakta Arne Blomberg eller någon annan i styrelsen, så får Du veta mer.

Anmälan är obligatorisk och sista anmälningsdag är onsdagen den 27/8. Anmäl Dig till någon i styrelsen!

Kom och tyck!

STÄMMA I SORUNDA SÖNDAGEN DEN 31 AUGUSTI 1969

Mycket händer i augusti, men vi hoppas att Du ändå orkar vara med om en ny stämma. Den 31 augusti anordnar nämligen Södermanlands Spelmansförbund i samarbete med en rad lokala föreningar en stor stämma i Sorunda.

Preliminärt program

- 11.00 Högmässa med musik av Spelmansförbundet samt ungdomar från Grödinge under Lennart Norbergs ledning.
Efter högmässan kyrkkaffe i församlingshemmet.
- 14.00 Stämma i Idrottsparken.
Folkmusik, folkdans, korta anföranden om Sorundatrakten, kämpalekar m.m.
- 17.00 Samkväm i Bygdegården

Vid regn hålls stämman i Bygdegården.

Sorunda är nog en av Södertörns vackraste bygder och våra medarrangörer har lovat göra allt för att vi skall trivas.

Anmälan till stämman görs till Thure Enberg, Vikingavägen 8, 151 38 Södertälje, tel. 0755/10078 senast onsdagen den 27 augusti.

Gör slag i saken och kom till Sorunda!

Allmännyttigt.

Hantons förbättrade velociped. Ursprungligen blott en lek-sak för barn, har velocipeden under de senare tvenne åren avancerat till ett i hög grad omtyckt sjelffortskaffningsmedel för full-vuxna personer och rivaliserar till och med i detta hänseende med hästen, så vida icke de från Paris ingående berättelserna derom äro öfverdrifna. I Paris har velocipeden blifvit fullkomligt naturaliserad och har der blifvit ett så nyttigt kommunikationsmedel, att man undrar öfver, huru världen kunde existera den förutan. Hvarje familj i Paris, skrifver man, skall snart äga en sådan, och man har redan dermed anställt täflingar liksom med hästar och gondoler. En öfvad velociped-löpare tillvergar lägger $1\frac{1}{2}$ —2 mil i timman. Entusiasmen för velocipederne skall otvifvelaktigt gifva anledning till många förbättringar på detta område.



Förestående afbildning föreställer Hantons i Newyork två-hjuliga velociped. Under åkningen hålles denna endast genom den åkandes skicklighet i upprätt ställning; sjelfva rörelsen åstadkommes, såsom afbildningen visar, medelst fötterna, under det att man med händerna sköter styret, som består af en vid främre hjulet å ett gaffelformigt stöd hvilande häfstång. Hanton har också konstruerat för damer afsedda velocipeder med en sadel vid sidan och för säkerhets skull försedda med trenne hjul, i hvilket fall det egentliga styrhjulet anbringas framtill och de begge andra hjulen som bärhjul baktill. Sadeln eller sätet hvilar på en kraftig stålfjäder, hvarigenom skakningen vid åkningen förminskas.

Man sysselsätter sig nu också med framställning af velocipeder, som drifvas framåt af en kusk; ja, man har till och med för afsigt att bygga små ång-lokomobiler, medelst hvilka en ensam resande kan på vanliga vägar med otrolig snabbhet ila framåt. Vattendraisiner hafva också blifvit tillverkade och visa sig ganska lämpliga till färder på lugna sjöar och floder. Hos dem finnes ett slags skofvelhjul inunder sadeln och vid begge sidor om hjulet drivvefvar, som hållas i rörelse med fötterna, under det man styrer med handen.

Äfven hos oss har man på sednare tiden funnit en och annan velociped i rörelse, och att den äfven i vårt land håller på att finna användning bevisas deraf, att man redan vid svensk mekanisk verkstad gått i författning om dylika fortskaffningsmedels förfärdigande för allmänhetens tillhandahållande. För ett sådant land som vårt måste det blifva af ofantligt värde att erhålla dylika kommunikationsmedel, som kosta så litet och dock lofva göra så god tjenst.

Medel mot vadkramp. Denna obehagliga åkomma kan ofta ögonblickligen fördrifvas derigenom, att man fattar foten framtill vid tårna och drager den åt sidan på det sätt, att knä- och fotleden derunder vridas. Detta enkla medel torde i synnerhet för badande, hvilka vid ett krampanfall ofta blifva alldeles rädlösa, vara af synnerlig nytta.

(1869)

Folkmusikforskningens främste i Norden Otto Andersson 90 år

Den utan tvekan mest vitale, kunnigaste och mångsidigaste inom folkmusikforskningen i Norden är professor Otto Andersson i Abo. För den som träffat honom personligen på spelmannsstämmor och hört honom med sitt vackra svenska uttal klart och tydligt redogöra för någon detalj man av någon anledning velat ha sakkunnigt bedömd, verkar uppgiften om hans ålder osannolik. Dock är det så att han den 27 april fyller 90 år.

Han föddes på Vårdö på Åland och har ända sedan 1908 varit sysselsatt med folkloriska och musik-historiska studier. Från sin tidigaste ungdom har han varit obrottsligt trogen sitt beslut att försöka bevara den lantliga livsglädjen sådan den tagit sig uttryck i sång, spel och dans. Han har råddat och bevarat den finländska sångskatten, folkmusiken och folkdansen.

Han blev fil. dr 1923 på en avhandling om stråklarpan, som man, om man är intresserad, i dag kan ta sig en titt på i Sibelius-muséets samlingar i Abo. Stråklarpan eller tallharpan leder, liksom nyckelharpan, sitt ursprung ifrån medeltiden och levde kvar i början på 1900-talet i Karelens och på de est-svenska öarna Dagö och Wörmö. 1926 blev han professor i musikvetenskap och folkdiktsforskning vid Åbo akademi.

1906 grundade han föreningen Brage, en sammanslutning, som betytt mycket för den svenska och finländska folksången, folkdansen och folkmusiken. Otto Andersson blev självfallet Brages förste ordförande och tillika dirigent för den berömda sångkören, som under hans ledning gjorde märkliga framträdanden i de svensktalande bygderna i Finland, Baltikum och framför allt Åland. "Hur härligt sången klingar på älskat modersmål..." var då sannerligen inte något, som man bara sjöng med sina läppar. Det var en hjärteangelägenhet för sångaren och åhörarna, som i tusental lyssnade och levde med på de uppmärksammade konserterna.

"Finlandssvenska musikfester under 50 år", en diger bok på 400 sidor, har Otto Andersson som författare. Han tillägnar boken "Minnet av Martin Wegelius och Svenska folkskolans vänners banbrytande gärning för musikens blomstring i Svenska Finland". Men den som framför alla andra ska hedras för en banbrytande gärning är då sannerligen Otto Andersson själv.

Brages verksamhet omfattar även utforskning av byggedräkter och folkdanser.

1929-1936 var Otto Andersson rektor magnificus vid Åbo akademi. Och märkligt nog är han vid 90 års ålder "still going strong". Han är verkligen magnificus, bondpojken från Vårdö, Jean Sibelius' kamrat och vän. Han är en välkänd gestalt i sin hemstad Åbo, där han bor på Kaskisgatan. Två meter lång är han, skära rosor på kinderna, gråa, välväxta och putsade mustascher, och när han talar om sina kära spelmän och låtar tindrar hans ögon av solsken, kärlek och glädje.

Otto är fantastiskt produktiv och skriver fortfarande och arbetar med stor intensitet. Spelmansglädjen lever kvar och synes verka som kraftkälla över tid och år. Det kan jag personligen intyga. Jag hade det nöjet att träffa honom 1957 på Jan Karisgården, Kastellholm, på Åland, där Ålands Spelmansgille då firade 60-årsminnet av den första spelmanstävlingen på Åland. Den ägde rum i Mariehamn 1907. Jag passade på att hylla den lärde forskaren och den outtröttlige upptecknaren med det äkta spelmanslynnat. Alldeles särskilt tackade jag honom för det banbrytande verket "Spel opp i spelmänner", som skildrar skåningen Nils Anderssons pionjärgärning och uppteckningsarbete av gigantiska mått och den svenska spelmansrörelsen under 1900-talet. Jag tackade honom särskilt för att han, fastän född ålänning, kunnat skriva ett sådant verk om spelmän, låtar, spelmanstävlingar m. m. i Sverige. Jag kunde endast tala å Sörmlands vägnar. Jag underströk mitt tack



genom att från min Österåkers-dräkt plocka av mig Södermanlands Spelmansförbunds märke i guld och fästa det på Ottos rock-uppslag.

Han tackade, till synes djupt rörd. Senare fick jag från honom mottaga ett det raraste och vackraste brev jag någonsin erhållit. Han nämner där, att det var det första riktiga tack han erhållit för det märkliga arbetet, som kom ut 1957. Han uppfattar vårt gyllene emblem som en officiell hyllning från spelmansrörelsen i Sverige. De sörmländska spelmännen gläder sig åt det och i all synnerhet författaren till dessa rader.

Men spelmansmärket var mitt, med mitt namn och data ingraverade på baksidan. 1963 var jag i Åbo för att rätta till saken. Jag hade då med mig ett märke med Ottos namn, och det skulle jag personligen överlämna och givetvis få mitt eget märke tillbaka. Av pro-

C. U. EKSTRAND **Herrekiperings-Affär**

82 Drottninggatan 82.

Stort lager af
Skjortor, Kragar och Manschetter
af finaste linnelärf, 

Jägerskjortor, Kalsonger & Strumpor
af bästa kvalitet, 

Handskar, flera sorter, m. m.

samt för öfrigt allt som till en väl ordnad Herrekiperingsaffär hörer.

 *Billiga priser!* 

BLANCHS CAFÉ.

Dagligen

Stor Konsert under anförande af direktör B. FEXER
och uppträdande af Etablissementets
santlige artister.

Eskilstuna Skridskor,

Amerikansk Modell.

Figuraknings Skridskor,
Kappaknings Skridskor

hos

F. O. Lindblom, 65 Drottninggatan 65.

Hörnet af Kungsgatan. 

AVLIDNA SPELMANSKAMRATER

Slakteriidkaren Nils Lindroth, Ekhyddan, Gillberga, avled den 22/4 1969, 63 år gammal. Han begravdes i Gillberga kyrka den 28/4. Hans son Bengt, som också är medlem av Spelmansförbundet, spelade sorgemusik och hans spelmanskamrat Karl Andersson - "Kalle i Backen" - hedrade sin bortgångne spelmansvän med några minnesord och lade ned en vacker blomsterhyllning från Spelmansförbundet.

Nils var en skicklig spelman och den ledande i Gillberga Spelmanslag. Han lämnar ett stort tomrum efter sig, men spelmansarvet går vidare, hoppas vi, till sonen Bengt, elev vid folkliga musikskolan i Arvika och blivande musiklärare.

F.d. byggnadsarbetaren Frans Andersson, Sandstugan, Stigtomta, Spelmansförbundets äldste medlem, avled den 29/4 1969 i en ålder av 96 år.

In i det sista spelade han på sin kära fiol, som följt honom i 88 år. Han började nämligen spela vid 8 års ålder. I Sandstugan har han bott i 61 år. På alla gårdar och torp under Tidstad, Nääs och Århammar har Frans varit med och byggt upp eller reparerat byggnader av alla de slag.

1935 tecknade Olof Andersson upp det viktigaste av Frans Anderssons repertoar. Jag besökte honom den 23.8.1953 och då sade Frans, att han kunde sitta och spela en hel natt "utan att ta om en enda låt". 24 melodier tecknade jag upp efter honom. "I min barndom var det inte värt att vid en danskväll spela upp en vals. Tre-takt-polko och paderkatt var det enda de dansande exmerade." Tre-takt-polko var F.A:s benämning på åttondelspolskan och paderkatt - pas de quatre - är nästan detsamma som schottis.

14 trevliga åttondelspolskor tecknade jag upp efter honom, men även ett par gamla sextondelspolskor, som han spelade med en väldig schwung och i ett ovanligt raskt tempo. Åtta valser var också med i skörden; däremot ingen "paderkatt".

Det var något ovanligt ljust, glatt och durbetonat över Frans Andersson och hans spel. Därtill bidrog säkerligen den ovanligt glada och harmoniska stämning, som alltid varit rådande i Sandstugan, där han fick öm vård av sin son och sonhustru och även av sina barnbarn.

Han begravdes den 3/5 i Nykyrka, ett gammalt medeltida tempel, och hedrades då med en ovanligt stor blomsterskörd. Han var omtyckt av alla i bygden och det märktes vid hans begravning. Wedberg, Blomberg och Wetter spelade "En spelmans jordafärd" av W Eric Öst samt "Tystbergavisan". Efter några minnesord av Wetter sänktes förbundets florbehängda fana över hans stoft.

Frid över Ditt ljusa minne, Frans Andersson !

I januari detta år avled Valter Pettersson, Nynäshamn. Det var en av folk-musikens främsta förespråkare i sydöstra Sörmland som alltför tidigt - han var endast litet över 50 år gammal - gick bort.

Valter Pettersson var med och bildade Nynäshamns Spelmanslag och han har också under en rad år spelat åt Nynäshamns Folkdanslag. Även inom orkesterföreningen och hembygdsföreningen har Valter Pettersson gjort stora insatser.

Beklagligtvis var inte Spelmansförbundet informerat om vännen Valters bortgång, varför vi endast på detta sätt får tillfälle att tacka för hans gärning.

Sörmlands säkerligen äldste spelman, Karl Andersson, Hägnäs, avled under våren i en ålder av närmare 102 år.

Han var ej medlem i förbundet, men har ändå haft kontakt med oss, senast genom Arne Blomberg och Henry Sjöberg, som 1968 besökte Karl Andersson. Se artikeln om A G Andersson i första Sörmlandslåten.

Olof Andersson besökte honom 1935 och tecknade upp sju låtar. Dessa låtar finns nu i vårt arkiv och kommer att leva vidare!

Förre lantbrukaren Bertil Janelund, Janslund, Valla, omkom den 22.5.1969 vid en traktorolycka. Traktorn välte utför en slänt, varvid Janelund kom under och omedelbart klämdes till döds.

Bertil Janelund var född i Granhed, Floda, och var först jordbrukare men fick sedan anställning i Valla. Han var en flitig medlem i Valla spelmanslag.

Han tillhörde de stilla i landet och vandrade sin väg tyst och försynt. Han var mycket omtyckt av alla. Därom vittnade den stora tillslutningen och den rika blomstergården vid hans bår. Han begravdes i Sköldinge kyrka den 31.5 och hedrades vid sin begravning med ett rikt musikprogram. Bl.a. spelade Wedberg och Wetter "En spelmans jordafärd" av W Eric Öst. Sju spelmanskamrater spelade från orgelläktaren "Tystbergavisan" som en sista hälsning till den så tragiskt bortgångne spelmannen.

Tre andra spelmän från Valla- och Sköldinge-bygden har slutat sin livsvandring med ond bråd död:

Smedmästaren Karl Richard Ahlberg omkom genom ett vådaskott under en hemvärnsövning i Sköldinge 1943. Han var född i Husby-Oppunda, men var verksam som smed i Sköldinge och vid Kantorps gruvor. Han hade en ovanlig repertoar av melodier från sin fader och en klockare Rundin i Husby-Oppunda. Hans låtar har upptecknats av Nils Dencker.

Pumpmaskinisten Konrad Eriksson, Katrineholm, var son till storspelmannen Carl Erik Eriksson, Lind, Sköldinge. Han var en av förbundets trotjänare som kassaförvaltare under 12 år. Han började metodiskt spela och öva sin faders rika repertoar först på äldre dagar. Så småningom nådde han en ganska god färdighet. Han slutade sina dagar i en bilolycka i en begravningsprocession på vägen mellan Katrineholm och Valla.

Lantbrukaren Arnold Jern, Öja, Flen, var en mycket aktiv medlem i Valla Spelmanslag. Han var mycket musikalisk och var ganska rutinerad i sitt spel. Då han en dag sysslade med skogskörslor 1963 blev han ihjälsparkad av sin häst.

Om många av dessa våra medlemmar gäller förvisso några ord, som jag brukar citera vid spelmansvänners bortgång:

"Spelmannen dör, men hans låtar lever."

Gustaf Wetter



EN PRÄSTHISTORIA FRÅN MEDELPAD

En präst och hans dräng hade en eftermiddag satt ut ståndkrok i en närbelägen tjärn för att möjligen få några gäddor, som det fanns gott om. Då de dagen efter skulle vittja sina krokarna, fanns det ingen fisk på dem. Men någon hade dränkt några kattungar och denne tyckte nog att det skulle vara roligt att spela prästen ett litet spratt. Han hade på natten plockat upp de utsatta krokarna och tagit bort det som möjligen fanns på dem. I stället hade han satt dit de dränkta kattungarna.

Det är ju förklarligt att prästen blev förtörnad över illdådet, men vad skulle han göra? En straffpredikan måste det ju bli, men eftersom han inte visste vem illdådaren var, måste han ordna predikan så att den ställdes till hela församlingen.

Vid söndagens högmässa började prästen alltså sin predikan sålunda:

Kära församling, akten Eder för synden, för synden är överallt, dag och natt är den i farten och ställer till förtret så att man aldrig får ro för den. Den är som Per Ol Jans grind, där den hänger över vägen och slänger fram och tillbaka på sina rostiga hakar och gnisslar och gnäller dag och natt. När det då också råkar blåsa mer än vanligt, så får man sin nattsömn förstörd och man ligger och undrar om det inte i församlingen finns någon givmild person, som kunde skänka Per Ol Jan några droppar olja till att smörja de rostiga grindhakarna så att de icke gnäller och gnisslar så ohyggligt som de nu gör.

Men akten Eder även för Djävulen! Ty Djävulen går icke endast på torra land utan även i vattnet. Detta fick jag och min dräng häromdagen sorgeligen erfara när vi skulle vittja våra i tjärnen utsatta gäddkrokarna – Utav fisk fanns ej en enda stump, men en Djävul här och en Djävul där och alla hade fyra ben och en rump.

..... OCH EN FRÅN HÄRJEDALEN

I Hede socken i Härjedalen fanns det en präst under 1740–1742, som på grund av sitt enorma spritbegär var en nagel i ögat på församlingsborna. Man skrev till domkapitlet gång på gång för att bli befriad från honom, men det lyckades inte förrän på vintern 1742.

Prästens namn var Johannes Nordin, men hdeborna fick lov att titulera honom herr Jean Nordäng (Fint skulle det vara). De historier som här skall berättas, fanns uppskrivna i ett förhørsprotokoll, som förvarades i sakristian. Där fanns en hel del förseelser upptagna. Bland annat fick kyrkvärdarna varje söndag lov att hjälpa honom upp i predikstolen, då han på grund av sin berusning inte själv kunde ta sig upp dit.

En natt blev han tvungen att stiga upp för att kasta vatten, men hur han nu gick i mörkret så kom han in i köket och där låg pigan och sov. Prästen ställde sig där han tyckte det var lämpligt och lät sitt vatten rinna - oturligt nog på pigan, som vaknade och sa: "Vad gör herr Prästen? Pinkar han på mej?" "Det gör jag", blev svaret och så fick det fortsätta att rinna, så länge det fanns en droppe kvar.

En gång var prästen i Tännäs och höll predikan om bröllopet i Kaanan. Full var han som vanligt. En 17-årig pojke, som skjutsade prästen till Tännäs och åter till Hede, berättade följande vid hemkomsten:

När prästen hållit sin predikan, frågade han församlingen: "Vad tror Ni, mina kära Tännäs-bor? Tror Ni att de dansade på bröllopet i Kaanan? Joo, det gjorde de visserligen, men det var inte sådana horo- och skökdanser som Ni dansar här i Tännäs, utan det var en gammal fin polska efter ungefärligen den här ljuvliga melodien och sålunda dansade de." Därmed svepte han prästrocksskörten omkring sig och trallade melodien till den ljuvliga polskan och dansade på predikstolen i Tännäs kyrka.



(Melodin spelades 1920 av en ättling i femte led till den 17-årige skjutspojken, Olof Jonsson, Thols, Hede.)

1742, i januari månad, predikade prästen vid högmässan i Vemdalens kyrka och på eftermiddagen skulle han predika i Hede. Hedeborna satt i kyrkan och väntade på prästen. Trots att de var väl påpälsade, frös de rätt betydligt. (Det fanns inte någon värmeanordning i kyrkan då.) Sent omsider kom prästen, men då var han så stagad att två kyrkvårdar hade full möda att hjälpa honom upp i predikstolen. Väl uppe i predikstolen började han prata en massa strunt, som inte hörde till texten för dagen, vilket gjorde att en del av församlingen reste sig och avlägsnade sig. Så småningom blev prästen varse att folket avlägsnade sig ur kyrkan. Då sade han: "Vad ser jag, mina kära Skarphedare? Jag tror Ni varden hungriga. Skulle icke jag varda hungrig, som idag i Vemdalen varit haver och predikat och nu är här? Men Ni tror förstås att jag

suttit hos Jon Matts Ingri i Viken och druckit brännvin, men det har jag icke, så sant som jag slår denna fluga ihjäl!" Därmed slog han med flata handen i predikstolen och så vände han på handen och tittade. "Jo Gu snöt jag na inte!" Men då reste sig resten av församlingen upp och avlägsnade sig ur kyrkan.

Detta blev prästens sista framträdande i Hede kyrka. Domkapitlet fick ge med sig och prästen blev avsatt från sitt ämbete.

Dessa prästhistorier är upptecknade av
Nils Olsson i Sundsvall.



Arthur Seyfarth, Köstritz (Tyskland).	
	På alla utställningar prisbelönad med högsta utmärkelser, diplomer, stats- och föreningsmedaljer. Storsta Race Hunds-Afvelsgård för mode Lyx-, Renomir-, Salong-, Jagt-, Sport-
	Race-Hundar Specialitet: Rieserberghundar, und, Mastiff, Tycka Colossal-doggar, Bull-Doggar, Fårhundar, Terriers, Pudel, Mopse, Spitze, Rått-, Äffehen, Damknähundar, Jagt-, Vorsteh-, Brakier-, Taxhundar etc.
	Prima referencer. — Rekommenderas af förnämsta autoriteter och kynologer. — Mer än 10,000 tacksamhetsskrifvelser. — Katalog franko. — Illustr. album 50 pfg. 50 ädla racer. Export till alla verdensdelar. 50 ädla racer.

SSR:s RIKSSTÄMMA 1969

Några kommentarer från SSR:s sida angående Sörmlandslåtens referat från riksstämman i Hudiksvall har ej inkommit. Däremot har riksförbundets årsstämmeprotokoll kommit och där har SSR:s sekreterare bantat ner de sörmländska yttrandena till fyra rader samt gett det en helt annorlunda innebörd än den ursprungliga. Läsaren hänvisas till det ordagranna, 4 sidor långa, referatet i förra Sörmlandslåten för jämförelse med nedanstående klipp ur SSR:s protokoll.

§ 21

Under punkt 20 på dagordningen framkom en del förslag och synpunkter om SSR:s verksamhet. Arne Blomberg, Södermanland, tyckte att det var en allvarlig sak att tre förbund, däribland Södermanland, lämnat SSR. Han ansåg det viktigt att hela Sverige var med i riksförbundet och betonade att hans landskap var positivt till samarbete.

SSR:s sätt att citera påminner mycket starkt om sämre reklamkåkares sätt att ur dåliga filmrecensioner göra lämpliga klipp och därigenom gesken av att just den filmen är en av århundradets bästa.

Södermanlands Spelmansförbund hade hoppats att samtalet i Hudiksvall skulle leda till att SSR börjar fundera över de problem, som organisationen bevisligen har. Att man nu i sitt protokoll underlåter att tala om att kritik har framkommit, är inget steg mot en enad folkmusikrörelse!

Vi hoppas att SÖRMLANDSLÅTEN, som nu distribueras till de flesta folkmusikorganisationerna i landet, kan bli ett forum för en ocensurerad saksdebatt.

Att SSR:s protokoll dessutom innehåller helt felaktigt återgivna yttranden av SSR:s egna styrelseledamöter, angår inte Sörmland, men det gör ju inte saken bättre. De som läst protokollet i sin helhet och vill veta vad N A Flodén egentligen yttrade angående frågan om regionssamverkan, kan vända sig till oss för att få veta det. SSR:s ordförande, sekreterare och justeringsmän var tydligen inte helt vakna under Flodéns långa anförande, där han två gånger betonade att vad han sade ej var ett yrkande.

Kan vi hoppas få ett bättre protokoll, där åtminstone numreringen av punkterna stämmer, nästa gång?

Vår svenska folkmusik kämpar med stora svårigheter och är i behov av ett auktoritativt riksförbund med vilja och förmåga att handla på ett betydligt högre plan än vad som sker nu. Södermanlands Spelmansförbund gick ur riksförbundet som protest mot en del förhållanden som rådde inom SSR. Vi väntar fortfarande på ett "nytt" riksförbund att samarbeta med.

Vi väntar också fortfarande på riksförbundets handlingsprogram. Sörmlänningarna har en hel del ideer om vad ett riksförbund bör ägna sig åt, men det är givetvis SSR självt som bör redogöra för det.

Sörmlandslåten, som ju utkommer oftare än riksförbundets tidning, reserverar plats för SSR:s yttrande i nästa nummer.

Arne Blomberg

PS

Ett betydligt riktigare referat finns att läsa i Hembygden nr 3. 1969, där Meg visar att man på ett relativt begränsat utrymme kan sammanfatta en god del av vad som verkligen yttrades. Tack, Meg!

DS

Till slut bad Södermanlands spelmansförbund genom sina tre närvarande styrelsemedlemmar, Arne Blomberg, Gustaf Wetter och Ture Edberg, få yttra sig. Vi är inte medlemmar, sade Arne Blomberg, ett förhållande som vi ju delar med tre andra förbund, vilket är olyckligt. Vi är positiva till att komma tillbaka, men vill höra på vilket sätt SSR betraktar de avfälliga förbunden och vilka åtgärder styrelsen företagit för att få dem tillbaka och hålla samman hela den svenska folkmusikrörelsen. Han undrade också vilka åtgärder som vidtagits för att närma sig Svenska Ungdomsringen och vilket konkret arbetsprogram styrelsen planerat för de närmaste fem åren.

Arne Blomberg beklagade också att samarbetet med Hembygden upphört och inbjöd samtliga att medverka i sörmlandsförbundets nya tidning för att få igång en debatt. Sörmland är, sade han, mycket positivt till ett samarbete.

Knis Karl hoppades att de förbund som utträtt skall komma tillbaka och hälsade dem välkomna åter, meddelade att mellan SSR och Ungdomsringen existerar samarbete bl. a. genom en samarbetsnämnd, som sammanträffar två gånger om året och där gemensamma frågor diskuteras, samt redogjorde för SSR:s närmaste planer.

NYTT FRÅN VÅRA GRANNAR

Under denna rubrik inför vi meddelanden och notiser från spel- och dansorganisationer i angränsande landskap.

LINSKÖRDEFESTEN I VALLBY VÄSTERÅS DEN 31 AUGUSTI

I detalj är programmet planerat som ett slags levande utställning av dans och musik med spelmän och dansare, där de olika lagen får svara för sin egen repertoar.

Vi samlas först (alla deltagare) för en kort genomgång av de olika aktiviteterna, sedan skiljs vi åt och, förutom linarbeten och diverse försäljning, skall de olika lagen "hålla igång" hela eftermiddagen med undantag av ca 1 timme mitt på (em), då alla samlas för ett gemensamt scenprogram, liknande föregående års. Givetvis får och bör lagen ta små pauser under "håll-i-gångandet", dock icke alla på samma gång.

Ytterligare upplysningar kan fås av:

Erik Henriksson, Skjutbanegatan 20 B, 723 39 Västerås, tel. 021/141527

Håkan Andersson, Holmvägen 17, 194 00 Upplands Väsby, tel. 0760/32348.

Västmanlands Spelmansförbund Västmanlands distrikt av Svenska
Ungdomsringen

Wägglöf, at fördrifwa.

Et halft stop tobaks prefolja, som finnes hos tobaks fabriqueurer, samt 3 lod mercurium crudum och 3 lod tyft såpa, sammanblandas, och smörjes innantföre wid sömmarne af wägglådnaden och uti springer och fogningar af sågar. Detta hafwer den wärkan, at berörda ställen flyr undan ugur rummet.

STURE NILSSON TRE ROSOR BERÄTTAR

Minns Ni "Mitt första möte med spelmän" i julnumret? Här fortsätter Sture Nilsson Tre Rosor att berätta om "Kråkan" och "Skatan":

Jag måste utgå ifrån att de flesta sörmlandsspelmän läst "Mitt första möte med spelmän" i Sörmlandslåtens julnummer. Det borde annars följa en del förklaringar här. Men jag kanske ändå är skyldig den yngre gruppen av läsare en förklaring av t.ex. åldermansgille.

Jag var ju bara sex år gammal och kom själv från Malmö i dessa självförsörjningens sista år, då man inom socialdemokratien skrev Frihet, Jämlikhet och Broderskap (vad skrives idag?).

Jag skrev självförsörjning; det betydde att man slaktade själv, gjorde sina kläder, mattor och vitvävnader själv, byggde sina hus själv - ja, överhuvudtaget klarade hela sin tillvaro på egen hand utan att fylla i en massa blanketter eller gå i skolor eller, om jag skall säga som stockholmsgrabbarna, "slänga en massa stålar (pengar) i halsen på en massa slöa killar i nämnderna".

Det här med åldermansgille tog sin början i slutet av januari och var en kvarleva från forna tiders byäldstes sammanträden och föregångare till vår nutida kommunalstämma. När jag växte upp fanns endast en del småbestämmelser kvar som t.ex. vilka småbruk som växelvis skulle få avbeta en till byn hörande fälad, olika vägsträckors underhåll, hästar till disposition för brandspruta eller vinterplogning.

Min kontakt med spelmän utom släkten blev alltså av hygieniska skäl tvärt avbruten. Egentligen förelåg väl ingen annan saknad från min sida än ungars naturliga envishet med att rota i lort och bråte. Men då jag sommaren efter de händelser som skildrades i min tidigare berättelse, barfota och med ett par korta hängselbyxor kom plaskande i det mjuka vägdammet, kunde jag stå länge och begrunda den lilla snärväxta stugan.

Där måste jag passera då jag erhållit ett par ettöringar och skulle inhandla en strut karameller. Affären var ett byns Mecka eller kanske ett dåtidens Åhlén & Holm. Man hämtade och lämnade post där och man kunde göra alla slags affärer där - sälja djur, sälja spannmål, göra bankaffärer, telefonera, kläda sig för alla livets skeden.

Utvändigt såg affären nästan ut som en Vilda Västern-bild med pålar att binda hästarna vid. Kristoffer Vagnmakares hund låg lat och slö i solen utanför verkstadsdörren och i det dammiga fönstret glodde Kristoffer själv ut. Han hade en underläpp som jag liknade vid ett svalbo - så mycket snus hade han lagt dit - och ett par polisonger, som nutidens ungdom skulle gråta i sin mors knä för att kunna förvärva, rann neråt halsen som ett par angorakattsvansar. På avstånd hördes ett ylande som från en hungrig varginna; det var taktäckarens fru som sjöng. Den sången var djupt tragisk och handlade om "en sal på lasarettet där de vita sängar stå, där låg en liten bröstsjuk flicka ..."

Någon radio eller grammofon fanns inte, men sånger som "Lejonbruden" och andra skillingtryck kunde man höra.

När jag blev äldre fick jag genom min farbror höra om de två kompanjonernas, Kråkan och Skatan, vidare öden. Hela bygden hade sina ögon och öron riktade på deras alla manövrer. Man visste, att de varje jul lånade häst och tog fina blåställ på sig och var borta en hel dag.

Ola Hans' förstedräng Pelle var en av de få som tittade in till Kråkan och Skatan. Dessa besök betingades av en olidlig törst hos Pelle. Han hade ett medel som stod bra emot ohyra - enligt hans eget påstående. Han stoppade strumpskäft, ärmlinningar, krage och alla fickor fulla av tjärdrev. Elaka tungor sade emellertid att han var så impregnerad av dålig fylla så att allt levande skydde honom.

Pelle brukade ordna julekipaget och fick ibland ledigt för att följa med på den ca en mil långa resan in till Eslöv.

Kråkan och Skatan var trots sin stora hygieniska misär inga fattiga satar; trots deras leverne i knappa förhållanden kunde Pelle vittna om hur de åkte runt och inköpte både kläder och julgotter. Och trots en stor femliters skinande fotogenkanna, ombyggd till brännvinsapparat, därhemma, skulle man till julens glädje ha två stora flaskor akvavit, två stora flaskor konjak och fyra stora flaskor rejält brännvin.

Därefter kunde Pelle tala om hur han, varje gång när alla inköp varit klara, varit med till Eslövs Sparbank. "Herrarna därinne bugade sej för dem och frågade om det passade Herrarna att få årets ränta införd". Men det som blev avslöjat genom Pelle var något som ingen drömt om - dom donerade varje jul här på banken fem riksdaler till fattighusets julglädje!

Så skulle då ärendena vara klara. Man hade en stor korg (rymmande ca hundrafemtio kilo potatis) full av halm och med två stadiga handtag, allt flätat av enevijdor. Här nere lades flaskorna och alla paket över. Fiolsträngar, hartz, snus, cigarrer lades i fickorna och så bar det iväg till bryggeriet, där en stor träkagge med sådant öl man idag bara drömmer om kånkades upp i bakvagnen.

Nu ville de två albinosbehandlade i samhället ha mat och det bjöds på gående bord. Allt, även det drickbara, inramades i en summa per person och den fattige förstedrängen Pelle blev alltid som god vän bjuden av Kråkan och Skatan. Den gode Pelle grät alltid som ett barn över så mycken godhet, som han inte fått möta sedan han för fyrtio år sedan lämnat sina föräldrar i Vitemölle.

Man bar in hela korgen till bordet, kaggen lade man halm och gamla filter över. Man fyllde glaset vid bordet, drack ur, fyllde åter glaset, fyllde tallrikarna - man åt och drack som galningar i en och en halv timme. Kostnaden för hela kalaset varierade mellan tre och fem kronor.

Alla var i god stämning när den stora korgen bars ut i vagnen och då hemfärden nådde slutet var sången så stark och stämningen så hög att folk uteder vägen trodde att det var det stora odjuret som kom, om vilket man läst i Uppenbarelseboken. Man kan blott ana hur dessa särplingar i gemenskapen högaktningsfullt gav fan i allas avståndstaganden.

Vid jultiden samlade bygdernas parias sig kring ohyran i "Hongatuan" (Hundtuan). Den gemensamma nämnaren var fiolen och fattigdomen. Här samlades som genom en tyst överenskommelse avlägsna trakters små kornspelmän i sin hemlöshet. Genom sitt arbete vid en ambulerande tröska råkade Kråkan och Skatan under årens lopp på många likasinnade.

Här spelades, här pratades de fåordiga vid. Här stod en stor koppar-kittel över spisen hela julen, kokande och sjudande. Där flöt bland morötter och potatis, korngryn och kålrötter ett svinhuvud tillsammans med alla fyra skankarna och hela ryggraden. Här skopades upp i allt som gick att äta ur. Här fylldes på och gemensamhetsarbetades. De som inte spelade skalade potatis eller skopade upp mäsik i brännvinsapparaten ur en stor balja.

Kittel nummer 2, med en inköpt kalvskalle och två ihjältrampade hönor (för alla husdjuren ville ju rusa in i julstämningen då gästerna besökte bekvämlighetsinrättningen i rummet bredvid), utgjorde julhelgens kulinariska grundstomme.

Sov gjorde man i på golvet utlagd halm.

I hela bygden kunde man berätta om hur man på juldagsmorgonen hört "ett spelemansspel som inte stod "Berntarnas" efter och inte nog därmed, även ett komp, som var så konsekvent väl genomfört att folk stannade för att lyssna på vägen och höll på att komma för sent till ottan".

Min farbror fick reda på dessa märkliga ting rätt snart och varje jul offrade han och ett par andra spelmän många iskalla jultimmar på att lyssna på dessa kornspelmännens egen julotta, som pågick en hel vecka.

Min farbror, som hela tiden visste Kråkans och Skatans värde både som arbetare och spelmän, gav dem alltid bevis för sin uppskattning. De fick alltid i stället för maten ett par kilo smör, fyra stycken stora svarta rågbröd och en sida rökt fläsk som kompensation vid varje tröskning utom en krona mer än vanligt var per timme.

Kråkan kvitterade flott. Han tog genom slagruta fram en brunn, som sedan aldrig sinat, sedan grävning och anvisningar av tre olika erkända vattenmästare här misslyckats. Det var Kråkan som band ett vagnshjul på taknocken en söndagsmorgon - stadigt med ris och halm. Redan på eftermiddagen stod det en stork där och klapprade med näbben. 1924 kom den inte mera; då hade vi under tio år sett ungar födas och trivas där.

Ola Hans' förstedräng Pelle erhöill många glas extra ute i bygden för sin bekantskap med Kråkan och Skatan. Alla var nyfikna men ingen vågade sig inpå dem för ohyrans skull. Men Pelle han kunde och visste allt i detalj om dem.

En morgon i februari kom inte Skatan på fötter. "De' e' en blodpöl under sängen", sade Kråkan. Min farbror sände sin snabbaste vagn till Eslöv efter läkare. Denne konstaterade hemorroider och med hjälp av två snabba hästar var Skatan på ett lasarett i Lund samma dag. Efter tre veckors sängläge och en veckas konvalescens så var Skatan åter hemma. Pelle förstedräng kunde tala om att Kråkan bara gick i cirklar och glodde på sin kollega. Han hade blivit klippt, rakad, tvättad och avlusad och liknade "faktiskt en herrskapsmänniska".

Två kandidater hade undersökt honom på sjukhuset och dessa sade efter operationen att han hade haft luftrörskatarr så han skulle snart bli bra. Ingen av dessa tre ärliga själar kunde väl tänka sej att det fanns drift bakom dessa ord och den gode Skatan var snart åter i farten - lika igenväxt i ansiktet och nerlusad på kroppen.

Men en sak hade Kråkan och Skatan hemligt; det var en resa i mars varenda år. Pelle förstedräng ordnade genom Ola Hans häst och vagn till Eslöv som vanligt, men mera än att Skatan lämnade in hästen och att Kråkan var borta ca fyra dagar - nobelt klädd i svart kläde, kubb, silverkrycka, klippt och rakad som "ett herrskap" - visste han inte. Detta hade pågått i femton år och det var för illa att ingen visste hur det låg till.

Och nu var det åter sommar. Kråkan och Skatan, som tjänat kronan i Kristianstad och Revingehed, hade fått lära sig simma. Dom hade också köpt sig cyklar. Dom var trötta på uppdämda bäckar och dyiga märgelgravar. Pelle förstedräng, Kråkan och Skatan skulle fara till Ringsjön och bada. Då dom såg en del badande där vid stranden hoppa i från en träbro, klev dom av cyklarna och pustade ut med korv, öl och en annan flaska efter färden.

När man var lagom livad, klädde man sig i långkalsonger och under indiantjut rusade de, ludna som aphanar, ner och i djupet nedanför träbryggan. Denna var som väl var inte högre än en halv meter, men det räckte för att dom mot en stenig botten en meter under ytan skulle få sig en svår huvudvärk.

Pelle var inte simkunnig och något bad blev det inte så det störde hyn för hans del, men hans polare blev inte heller några pensionärer i vattnet. Det tog dem så hårt att de inte kunde arbeta på en hel månad. Ögonen var totalt igensvullna, men dom tog sig hem för egen maskin. Min farbror ringde läkare, som ville ha dom till sjukhus. På den tiden fanns det plats på sjukhusen för riktiga sjukdomar och inte bara för knarkare, fyllhundra, självmördare och bildårar. Men då de föredrog sin hemmiljö, fick dom piller mot värken.

Dessa båda spelmanstemperaments liv och leverne kunde nog fylla många kapitel, men nu hände det sig att det kom göingar till byn och sålde sina under vintern tillverkade alster - korgar, stegar, baljor, vispar och dylikt. En av dessa råkade på syn på Kråkan där denne gick med avslutande arbeten efter tröskningen. De kände varandra och samspråkade mycket länge och så rullades en hemlighet upp, som varit Kråkans och Skatans egen under femton långa år. Min farbror lovade tiga med vad han hört och Kråkans hemliga "herrs-kapsresor" blev förklarade.

Men på vintern råkade de båda vännerna hamna på sjukhus och läkaren rekommenderade något så sällsynt som rivande av den ur alla synpunkter "pestfarliga härd" som deras hus utgjorde, för alla parter bästa.

När deras lunginflammation var botad kom dom åter som skuggor; Kråkan först och två veckor senare Skatan. På en månad tycktes intet hända, men så blev Kråkan så stark att han företog sin tre månader försenade "herrs-kapsresa" och när han kom åter hände det en del.

Av djuren var det bara en gris och geten kvar. Fjäderfäna hade nästan alla fått stryka med under konvalescensen. Allt som fanns kvar kom Kråkan och erbjöd min farbror för femtusen kronor - får, gris, get, mark, verktyg och hus - och det fick han prompt. Men min farbror erbjöd dem dessutom femhundra kronor för rivning eller bränning av huset, vilket antogs, allt ordentligt "pappersskrivet".

En förmiddag - det var den tredje mördande heta och kvava sommar-dagen i rad och en svart ridå av åskmoln drog upp vid horisonten - steg två rökslingor upp från gavelfönstren på den väl fotogendränkta tomma kåken. Det var våra originella spelmän, som utförde sitt kontraktsåtagande, nu åter friska, men med rivningsshotet som oöverstigligt hinder på en väg som varit nog så stensatt av djävligheter. En låda vid stationen, en säck med kläder och fioler samt en väska, laddad med hembränt och smörgåsar, plus två cyklar, stod i stallet hos fördrängen Pelle.

Huset, som rymt så många öden, flammade snabbt upp som en intensivt lysande sol, så het att de gröna gamla träden runt om snabbt förkolnade. Folk som inte visste när denna brasa skulle komma, var dels för sent på plats och kunde dels inte vistas i närheten. Åskan, som dundrat på avstånd, kom närmare och då det fem timmar långa åskregnet öst ner, rotade Kråkan och Skatan förgäves efter eldhärdar.

Förstörelsen var fullständig; sotiga och dystra i skenet från efterblix-tar, gick de till Ola Hans' stall, där dom tvättade sig, rakade och klippte varann, kastade sina sotiga lumpor, åt sina smörgåsar och tog sig några järn. Ut i sommarnatten hördes sedan deras fioler blandade med åskmuller och ljudet av lätt regn.

På morgonen bjöds frukost av Ola Hans. Sedan cyklade dom runt och tog farväl, förstedrängen Pelle fick hela tio riksdaler. Min farbror bjöd på kaffe och konjak och fick löfte om att höra ifrån dem. Så cyklade de till tåget.

De for till Kråkans forna gård, i trakten av Lönsboda, på 25 tunnland jord som varit utarrenderad under alla dessa år. Han hade rest därförån då enda barnet dog och dysterheten höll på att ta kål på honom.

Hans fru hade fått ett bra underhåll och visste intet om hans öden annat än att han var en fin "herreman" var gång han visat sig för att ordna utarrenderingen av jorden samt styrt med hennes underhåll och andra husliga detaljer som försäkringar, reparationer, ved och dylikt.

Skatan hade han mött och gillat på den långa vägen bort genom vägar och byar. Båda är döda sedan slutet av 20-talet.

Detta var alltså - i mycket knapp version - berättelsen om de första spelmännen som satte min fantasi i rörelse.

Sture Nilsson Tre Rosor

Godt råd.



-- Ser du, nu börjar det regna!
-- Hoppa i vattnet då, eljes blir du våt.

NÅGRA ORD OM MENUETTEN

Menuett kommer av det franska ordet "menu" = liten, sirlig. Den första menuetten dansades 1653 i Versailles av Ludvig XIV och hans maitress. Musiken hade komponerats av Lully, den franska hjälteoperans fader. Lullys menuett finns som nummer ett av bifogade menuetter.

Efter införandet vid det franska hovet spred sig dansen snabbt över hela Europa och under en tid av etthundrafemtio år var det vanligt att så gott som alla danstillställningar i Europa öppnades med en menuett. Sverige var inget undantag utan menuetten var en omtyckt dans hos oss.

Vid genomgång av spelmansböcker från 17- och 1800-talen finner man en mångfald menuetter, men när man studerar vårt s.k. standardverk för svensk folkmusik, "Svenska Låtar", finner man praktiskt taget ingen. Vad är anledningen?

Enligt de forskare, som vandrade runt i vårt land på 17- och 1800-talet, delade menuetten på intresset bland allmogen lika med polskan och kontradansen. Jan Ling nämner i sin bok "Svensk Folkmusik" kanske den troli-gaste anledningen. Jag citerar:

"Under senare hälften av 1700-talet blev inflytandet från främmande melodivärldar allt större. De resande teatersällskapens vaudeviller med slagkraftiga melodier gjorde djupt intryck på besökande unga bondsöner, drängar och pigor. Man tog upp melodierna, lärde sig ibland också en och annan strof av texterna, och därmed kom nytillskott till repertoaren. Franska menuetter ombildades till svenska bondpolskor."

Det här är en del av sanningen, men inte hela, eftersom vi i våra grannländer Danmark och Finland har gott om folkliga menuettmelodier kvar. En annan del är att när våra insamlare av folkmusik gick ut i bygderna i början av det här århundradet, glömde de bort en del av vår folkmusik. Vår folkmusik har därför fått lite slagsida. Repertoaren hos våra spelmän idag upptar inte menuett, långdans, engelska, rheinländer m.m.

På en resa i Västmanland sommaren 1968 framkom att man på landsbygden dansat minst en fransäs per kväll på festerna. Var är fransäsen idag? Insamlingsarbetet i Södermanland har visat att engelskan var en omtyckt dansform över hela landskapet. En engelska upptecknad av Nils Dencker är det enda i melodiväg som bevarats.

På det här sättet kan jag hålla på länge, men meningen med den här artikeln var ju att ge en bild av menuetten. I musikexempel 2 och 3 lämnas två prov på menuetten i Skåne ur Mandelgrens samling. Mandelgren beskriver den menuett, som dansats, på följande sätt:

"Menuett eller, som den här kallas, Möllevitt ansågs för en mycket svår, men särdeles vacker och behaglig dans då den väl utfördes - ofta börjades den med det s.k. Bockastycket, d.v.s. alla karlarna gingo ut i ett yttre rum, förstugan eller dylikt, och fruntimmerna valde sig eller tilldelades hvardera en, varpå de satte sig rundt kring rummet och en öppnade dörren och inkallade en och en i sender, af de utanför stående männerna. Hvar och en inkommande skulle då taga hatten af och stiga fram och bocka sig för en af qvinnorna. Bockade han sig för den rätta fick han stanna inne, varom icke, åter gå ut, och så undan för undan tills alla träffat rätt, hvarpå dansen började med att hvardera tog sin dam i händerna och förde ut henne på golvet, släppte där hennes händer, hvarpå båda svängde runt ett och annat hvarf. Händerna fattades ånyo helt kort, släpptes åter, derpå figuré, hvardera åt motsatt håll eller framåt, eller längre från hvarandra bakåt. Figurén gick mycket seriöst till, efter långsam takt, inga hopp, fötterna fördes hela figurén blott längs golvet eller trippades, samt höllo fruntimmerna sina kjortlar så utbredda som möjligt. Männerna däremot gesticulerade med händerna, hade hatten på hufvudet bakåt och på sned samt sågo stolta och magnifica ut. Efter figurén togs åter händerna, släpptes, därpå svängande var för sig etc. Huru många par som helst dansade på en gång, varje par för sig."

Mandelgren omtalar att det även förekom att man dansade polska med menuett, en sammanställning som vi finner mycket vanlig i svenskfinland. På Åland förekom menuetten ända in på 20-talet i vårt århundrade. Viking Sundberg från Pålseböle har tecknat upp en menuett i Finström, Svartsmara efter Aina Johansson. Den utförs på följande sätt:

- Deltagare:** Obegränsat antal jämna par.
- Uppställning:** Två mot varandra vända linjer, flickorna i linjen till vä och gossarna i linjen till hö från fronten sett. Paren fatta varandra med höger hand. Flickorna fatta med ledig hand i kjolen, gossarna har ledig hand fritt hängande.
- Steg:** Höger fot föres till vä snett förbi vä fot med tån i golvet (räkna 1), sedan snett till hö (räkna 2), sedan hö fot rakt fram, nedsteg (räkna 3). Detsamma med vä fot (hö-vä-rakt fram, räkna 4, 5, 6).
 Linjerna byter sida med tre gångsteg börjande med hö fot (räkna 1, 2, 3). Gör komplimang för varandra, gossarna slår ut med vänster arm, flickorna breder ut kjolen (räkna 4, 5, 6)
 Detsamma upprepas 11 gånger. Handfattningen bibehålles i hela menuetten.
 Efter detta följer polska.

En menuett upptecknad på Åland finns i musikexempel 4.

Menuetten i svenskfinland är rikligt belagd och i Svenska Litteratursällskapets i Finland skrifter finns ca 100 uppteckningar. Ett exempel följer här:

Menuett från Lappträsk

- Deltagare:** Ett obestämt antal par, helst dock jämna par.
- Uppställning:** På två mot varandra vända linjer, gossarna på en linje till höger och flickorna på en linje till vänster, från fronten sett.
Flickorna fatta med ledig hand i kjolen, gossarna hålla ledig hand fritt hängande.
- Anmärkning:** För beskrivning av dansen räknas i regel till sex under två på varandra följande takter eller taktpar.
- Menuettsteg,** som omfattar ett taktpar, dansas sålunda:
Med höger fot tages ett steg snett åt höger framåt under halv vändning åt vänster (1). varpå vänster fot flyttas intill den högra under tåhävning och sänkning (2). Därefter tages med vänster och höger fot liknande steg tillbaka till platsen (3-4) samt liknande, mycket korta, steg med vänster och höger fot snett åt vänster framåt under lindrig vändning åt höger (5-6).
- Övergångssteg,** som omfattar blott ett taktpar, dansas sålunda:
Med höger fot tages ett steg framåt (1), vänster fot föres lätt intill (2) och börjande med vänster fot tages tre vanliga steg framåt (3-4-5) med vändning åt höger på det tredje steget (5), vilken vändning fortgår och avslutas på (6), varvid höger fot flyttas intill den vänstra (6).
- Tur 1:** Gossen och flickan fatta varandra med höger hand i höger och taga på egen plats två menuettsteg. Då vänster fot flyttas intill den högra (2) bör alla de dansande bilda en linje (1-2, 1-2). Med övergångssteg gå de till vänster förbi varandra och dansa ett menuettsteg. Återvända med övergångssteg till vänster förbi varandra till egen plats och dansa där åter ett menuettsteg, slutande med nigning och bugning på sista takten, varvid handfattningen lössläppes.
- Tur 2:** Dansas som tur 1, men utan handfattning. Leden stå nu på något längre avstånd från varandra.
- Tur 3:** Lika tur 2.
- Tur 4:** Lika tur 1.

En menuettmelodi från svenskfinland finns i musikexempel 5.

Det sista exemplet kommer från Skåne, närmare bestämt från Västra Heby
s:n Torna härad. Meddelare är Nils Persson i Vallkärr.

"Min mor dansade en dans för mig när jag var riktigt liten påg. Hon kalla-
den den Möllavillan och den var mycket sirlig och fin. Hon sjöng en särskild
melodi till den också, men jag kommer inte ihåg den. Men hon gick först ut
mitt på golvet så att hon fick mycket plats. Sedan satte hon det ena benet bak-
om det andra och neg så som herrskap brukar göra. Sedan gick hon ett steg
fram och ett tillbaka. Hon vägde liksom eller gungade. Sedan gick hon ett
steg med ena foten, satte den andra intill, ett steg med den andra foten, satte
den andra intill osv. Så gick hon runt ett varv och låtsades att hon höll i nå-
gon annan; hon höll händerna högt uppe i luften. Sedan tog hon ett steg åt si-
dan, den andra foten förbi och stannade sedan. Sedan likadant åt andra hållet.
Sedan åt höger igen och tillbaka. Min pappa skrev ner det här åt mig på sin
ålders höst och därför vet jag ungefär hur det var. Han sa, att han inte sett
någon annan än mamma dansa den här dansen. Efter stegen åt sidan gjorde
hon samma steg framåt och sedan dansade hon runt igen. Alltsammans gick
mycket långsamt och med fint sätt. Hon stannade nästan efter varje steg och
tittade sig omkring.

Jag tror inte att det var mer än så här. I alla fall kom inte pappa ihåg mera
och inte jag heller."

Uppteckningen saknar speciell melodi.

Sammanfattningsvis kan sägas om menuetten: Den var en enkel dans för ett
par, vilken blev populär över hela Europa. Den upptogs väl av folket och var
under 1700-talet en allmän dans i vårt land. Folket behöll sirligheten men
förenklade utförandet. Att de behöll sirligheten beror naturligtvis på melo-
dierna, som var sirliga.

Det är synd att en musik- och dansform av det här slaget helt har försvunnit
från vår repertoar och det skulle otvivelaktigt vara roligt, om vi kunde uppnå
det resultatet så småningom att vi, lika väl som vi försöker täcka in 1800-ta-
lets repertoar, försöker tränga in i 1700-talets.

Alltså - spelmän och dansare - minst en menuett på repertoaren !

Henry Sjöberg

1. "Första menuetten".

Komp. av Lully 1653.

109. Aelteste Menuett

comp. von Lully. 1653.

Mitgetheilt in der Allg. musik. Ztg. Leipzig 1907. S. 767.



2. Menuette.

Mandelgrens samling nr 17.

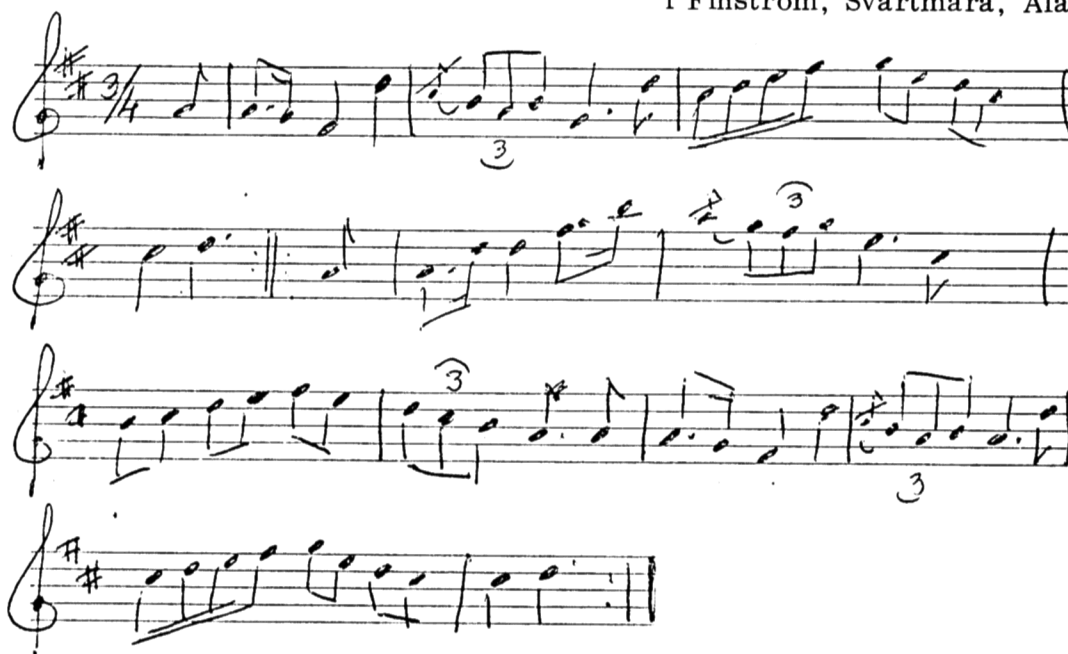


3. Menuette. A-dur.

Mandelgrens samling nr 134.



4. Menuett.

Upptecknad 1964 av V Sundberg
i Finström, Svartmara, Åland.

5. Menuett från Lappträsk. Svensk-Finland

Moderato MM ♩ = 92



6. Menuett

Ur spelmansbok daterad 1787,
tillhörig Jonas Pehrsson i Konsta,
Närke.



TORNTUTNING I VÄSTERÅS OCH STRÄNGNÄS

Den tid är nu förbi, då fredliga invånare i våra gamla städer och byar, om de någon gång låg vakna om natten, kunde få höra nattväktarens rop, då han gick genom trånga gränder och krokiga gator och sjöng med mer eller mindre (mest mindre) välljudande röst: "Klockan är elva slagen. För eld och brand och fiendens hand bevare Gud både stad och land!"

Vi har nu ett ordnat polisväsen, en vältrimmad brandkår och bättre gatubelysning och drätselkammarens och stadsfullmäktiges ledamöter har ingen känsla för det stämningsfulla i den gamla ärevördiga seden att sjunga timlåten vid varje jämnt klockslag och tuta i brandluren vid varje kvart.

Förlåt, ärade makthavande i Ystad! Där finns visst brandvakten kvar. Men sjunger gubbarna, när de vandrar omkring i stan på nätterna?

Nattväktarnas ropande av timmarna var ett urgammalt internationellt bruk. Det kan spåras långt tillbaka i medeltiden. Vaktarna gick då på gatorna med lanternorna och bardisan och ropade ut timmarna efter bestämda formulär. Men ropet blev lätt sång och det är lätt att förstå. Varje mänskligt tal har sin melodi, ropet har också sin, och ska detta rop ideligen upprepas av samma person, blir melodin fixerad och ropet blir ett recitativ. Hör på tidningsförsäljare och gatumånglare i vilken storstad som helst, särskilt i Sydeuropa! De sjunger vackra recitativ, när de bjuder ut sina varor. Så gör också böneutroparna, när de manar de rättrogna till bön från minareterna. Alla dessa recitativ har sin individuella melodi och personliga rytm.

Alla brandvaksrop är från början recitativiska. Under tidens gång kan de få en mera melodiös karaktär med bestämd rytm och närma sig visan.

I det här reproducerade väktarropet från Västerås tycker man sig höra ord- och satsmelodin. Ordens naturliga tonfall återspeglas i de ganska stereotypa tongångarna i denna gamla timlåt. Den är hämtad ur en samling av väktarrop från Nordiska museets arkiv. Man märker, att upptecknaren haft svårt att passa recitativet i vanlig traditionell notskrift med taktstreck och traditionella notvärden. Det tycker jag gör uppteckningen ändå mer intressant. Melodin mellan timropen är en vacker vismelodi och skulle lätt kunna tecknas upp i 3/4-takt. Men den här uppteckningen är roligare och mer målande.

Hur länge brandvakterna höll på att sjunga timlåten i Västerås vet jag inte, men i Strängnäs höll de på till 1905. Då slutade de sista torntutarna Kalle Andersson och Torn-Pelle att sjunga och tuta i tornet i Strängnäs domkyrka. Det gällde för dem att vara ordentligt klädda på vintern. De bägge karlarna på bilden klarade sig nog även under kalla vinterdagar i tornet, ty de var klädda i präktiga fårskinnspälsar med raggen utåt, varma skinnmössor och bastanta stövlar, som nog rymde ett par stycken ullstrumpor.

Hur skulle det vara att någon enda gång under en varm sommarnatt återuppliva den gamla trevliga sedvänjan med timlåten och torntutningen i Västerås och Strängnäs domkyrkor?

Gustaf Wetter



Kloc—kan är ti—o sla—gen

Guds härliga milda mäktiga hand

beväre vår stad från eld och brand!

Kloc-kan är ti—o sla—gen

Väktarrop från Västerås. Nordiska Museets arkiv.

Klockan är ti—o sla—gen

Gud be— vare vår stad från eld och

brand och tju— vars hand!

Klockan är ti—o sla—gen.

Timlåt sjungen i Strängnäs domkyrka i slutet av 1800-talet av den siste torntutaren, Kalle Andersson.

Den finns inspelad på band 1965 efter hans son, Gunnar Sjögren, Bandhagen. Beställning kan göras till Arne Blomberg. Ange "Band nr 3:1".

TVÅ FÄRGSTARKA MEDLEMMAR I SÖDERMANLANDS SPELMANSFÖRBUND, EDVIN BÄCKSTRÖM OCH RAGNAR SCHELÉN - MEST SCHELÉN.

Av Sture Nilsson Tre Rosor

Bland de spelmän jag under senare år mest hållit ihop med är Ragnar Schelén och Edvin Bäckström; båda medlemmar i Södermanlands Spelmansförbund. Vi har haft mycket roligt tillsammans och Sörmlands spelmän känner nog Schelén, dels för hans låthäfte, dels för hans utomordentliga spel, och även Bäckström, som sekunderat Schelén men även framfört solo - C-mollpolskan från Medelpad - vid några tillfällen.

Båda har framträtt i Sveriges Radio ett 50-tal gånger (då man där ännu kände denna musikform) och även i TV en nyårsafton. Båda var glada och duktiga spelmän. Numera har tyvärr deras vägar gått isär, då Schelén varit sjuk ett par år och Bäckström slagit ner sina bopålar i min födelsestad, Lund.

Det var inga mjäkiga tag på dessa karlar, förr stora och starka. Det var ärliga handslag och vid deras besök hördes både spel, tal och skratt vida omkring. Där fanns inga hämningar. Under årens lopp hade min goda hustru lärt sig vad dessa levnadsglada spelmän älskade till söndagsfrukost. Det skulle vara ugnstekta revbensspjäll, fett salt stekt amerikanskt fläsk, kokta, stekta brödrulade svinfötter, frestelse, ål, hembakat bröd och en ost så stark att man blev som ett tvättbräde i munnen - allt omsorgsfullt nedsköljt med öl och Ödåkra. Då var himlen nära!

Kaffet var inget tjafs med kakor. Nej, rejält "grovdoppa" skulle det vara och helst OP till kaffealvan, som var så stark att ögonen vändes ut och in och så varm att smärre däggdjur avled om man råkade andas på sådana.

Därefter vidtog ett spel, som ingen mer lär få höra maken till på denna sidan graven. Båda log som ett par nyförlovade mot varandra och tiden gick fort. Detta var annat det än popen, som kan låta så falsk att de stackars små barnen måste gömma mjölken för att den inte skall skära sig.

En söndag, när Schelén kom på besök, frågade jag honom när han var född och hur och när han började spela. Och han berättade

Den 12 april 1886 i Österunda församling i Västmanlands län är jag född. Den musik som församlingens kantor spelade i söndagsskolan var den jag först hörde och tyckte om. Men så skaffade min bror sig en fiol och jag började smygspela på den. När jag var i tioårsåldern bad jag min far om ett eget instrument, men han svarade: "Tids nog hinner du gnida på en så'n."

Men i tolvårsåldern fick jag så min första fiol. Min mor tyckte dock att det lät så illa, att hon körde ut mig, så jag fick sitta på logen hos en granne, "Gustav i Domta", och spela. Där spelade jag och övade. Allt jag kunde i sång och musik blev snart inlärt. Men runtom i bygden fanns spelmän jag lärde av och de större spelmännen - Kalle Heisman, Janne Sjödin, Blänkebo Erik, Kalle Andersson som reaplanet slog ihjäl, Kalle Sundberg i Lislana, klarinettisten som söp så jäkligt att "han först måste ge klarinetten ett kvarter" innan den ville ljuda - fick släppa till sina melodier.

Så en dag du Sture fick jag höra att två Upplands-spelmän skulle spela i en godtemplarlokal i Äs. Det var Hjort-Anders och Johan Olsson. Det var något av det bästa jag hört i mitt liv och sedan den dagen följde jag Hjorten var han än spelade, bara för att få höra och lära hans spel och melodier.

Så småningom kom jag så till Stockholm och köpte verkstadslokaler. Då beslöt jag mig för att nu äntligen skulle jag lära mig noter - det var omkring 1920. Men det blev inte något av med att lära noter. Jag kom igång att spela ihop med Bolin och så med Hjorten; båda var Upplands-spelmän, för Hjorten hade en bror som var järnvägstjänsteman vid Tureberg och Hjorten bodde i hans villa.

En dag säger Hjorten till mig: "Hör du, Ragnar, skaffa dej ett par moll-skinnsbyxor å´ va´ me´ mej på Skansen!" Du kan inte tro, vilket stolt ögonblick detta var för mig. Tänk, att bli godkänd som medarbetare till en spelman som ansågs vara en av dåtidens stora kanoner!

I bortemot elva år spelade vi ihop på Skansen och där uppe träffade jag många storspelmän. Men jag tror ändå, att Hjorten och Gössa Anders var de jag beundrade mest av alla. Sådana som Hök Olle, Back-Anders, Tupp Hans, Ek Olle, Aug. Bolin - för att bara nämna ett fåtal av alla spelmän jag råkade på Skansen - hade en sådan spelkunnighet, som inte många uppnår numera. Men så spelades det ju mera i stugorna på den tiden då de växte upp, eftersom radion då ännu inte hade kommit i ropet.

"När du första gångerna spelade ihop med Hjorten, ville han att du skulle iaktta något i ditt spel?" frågade jag Ragnar.

Ja, du förstår, jag spelade ju allt jag någonsin kunde lära mig och även Hälsingemusik och den var Hjorten kroniskt förbannad på. Han sa´ ofta: "Håll ut på tonen, gosse! Du hinner ändå och ge tusan i att jaga som om det vore hälsingespel!" Flera gånger när jag lärt mig en låt kunda han säga: "Tro inte att snickar´n är färdig med sin möbel för att den står där i verksta´n. Nej du, den skall putsas och den skall poleras och det tar också sin tid."

När jag nu ändå talar om Hjorten så skall jag berätta en episod från 20-talet. Hjorten och jag kom hem från Skansen till Tureberg, där han bodde. Då säger "Hjort-gumman" : "Det har varit en liten parvel här och sökt dej. Han ville lära sej spela fiol!" Sture, kan du gissa vem parveln var?

"Nej du, Ragnar, jag visste ingenting om killarna på bystan (landet). Jag hörde dem på Skansen, men vilka tomtar som smög i kåkarna på den tiden kan jag inte tippa."

Jo du, det var Viksta Lasse! Men nu skulle jag äntligen börja lära mig noter. Jag sökte upp Filip Widén, han du vet med "En afton på Ölajaren", sörmlänning. Men det blev mera samspel, för han var en studerad man och vilka andra stämmor han gjorde, gosse!

En dag sa´ han: "Ragnar, jag har ringt musikchefen Castengren på Radiotjänst." Radion hade kommit igång då. Vi spelade tillsammans ett trettiotal gånger, både i par och med Sven Skölds orkester. Hälsingelåten "Skogsbäcken", polskan, måste vi spela så ofta att vi var trötta på den, men det var ju på allmän begäran och Fredrik i Vallsta var en av mina idoler.

Skåningen Olof Andersson var en mycket fin man - och skicklig. Han kunde allt om folkmusik och vilka stämmor han kunde göra! Det är för mig obegripligt. När han fick se mina låtar - det räcker inte med hundra - sa´ han: "Alla dina låtar är geniala och genuina." Det var väl ett fint betyg, Sture, och han ville självant skriva stämmorna utan kostnad.

"Stämmorna är bra, men det var inte heller överord om dina låtar. Dom är bra och dom spelas ofta. Men hur har du fått ihop dem?"

Du och jag känner väl till alla de namn och spelmän jag nämnt här och fler kommer nu.

Flenmo skänklåt gjorde jag t.ex. till ett bröllop i Sörmland. Till samma bröllop komponerade Wetter brölloppolskan, Axelsson brudmarschen och Hultström brudvalsens. Bröllopet hölls av en virkesgrossist, som skulle gifta bort ett av sina två norska fosterbarn, och han älskade folkmusik.

Septemberlåten gjorde jag åt Ungdomsringen för ca 20 år sedan. Det var Oskar Persson, som gav denna gånglåt namnet. Du kan inte tro vad vi två haft roligt tillsammans! Han var med i Malmö när dom gav mig guldmedaljen. På den tiden blev man kallad till medaljerna. Det var inte som nu: bara spela tre låtar.

Flodafors-gånglåten, den skrev jag som minne av ett besök hos Ivar Hultström i Flodafors och Ramnäspolskan kom till för 50 år sedan på ett bröllop.

Polska i Hälsingestil skrev jag för 30 år sedan som minne av Fredriksson i Vallsta, som jag beundrade. Hembygden skrev jag som gånglåt till mitt eget spelmanslag och Harpvalsens kom till när jag spelade ihop med Aug. Bolin, som ackompanjerade på nyckelharpa. Det var första försöket att skriva i Upplandsstil.

Gillesvalsens, som tillägnades Stockholms Spelmansgille, kom till när Hägg var bas där. Det var väl ungefär för 25 år sedan.

Södertörnslåten var mitt spelmanslags signaturmelodi och D-mollpolskan Min Älskling har Hägg döpt, för både han och Sven Kjellström tyckte så bra om den.

Jag var på en släktskiva när valsens, som sedan skulle bli Groggvalsens, var ny och då man sade åt mig att spela en låt, så skulle jag få en grogg, tog jag min nya vals och den blev då efteråt av samtliga döpt till just Groggvalsens.

Järfällalåten kom till hos Oskar Vikström från Flosta i Alltuna. Det var en midsommarafton på 30-talet, då vi spelade vid en väderkvarn långt efter det solen gått upp.

Spelmansvalsens tillägnade jag min fru Hulda när vi gifte oss på 20-talet. Gånglåten, från 30-talet, försökte jag också få i Upplandsstil.

Lädeervalsens har sin egen lilla historia. Jag var på Skomakarförningens möte i Medborgarhuset på Söder och där kungjordes att nu var det slut på att hamra ut lädret; man valsade ut det och då jag inköpt en vals komponerade jag den här valsens.

Marschen Slättergillet bad Oskar Persson (OP) att få till sitt danslag i Gustavsberg. Det var visst 1940.

Om vi så går vidare i mitt låthäfte, kommer vi till en vals Västergårdsminnen. Den kommer jag alltid att minnas. Jag var på semester hos min svåger. Gården låg högt, men en bergshöjd låg högre och där gick hans kor och betade och en av dessa hade kalvat i sommarnatten. När vi fått in kalven och kon på morgonen, tyckte jag att det var så vackert och varmt att jag tog med mig fiolen upp på berget och då kom melodin vartefter jag spelade. Det var en härlig utsikt från Ueberget, som det kallades. Man såg Biskskulla, Torstuna och Nysätra kyrkor och du kan inte tänka dig en så vacker morgon det var. Min svågers fru var inte så snäll när det gällde sprit, så han hade fäst en lina om en liter ner i brunnen. Den hissade han upp och kom upp till mig med. Men min fru Hulda, hon visste vad som hänt och kom i smyg upp till oss med en kaffebricka. Den morgonen glömmer jag aldrig!

Polska i A-dur (1940) gjorde jag för att retas med Hjorten, för han gillade ju inte hälsingemusiken, och i Polska i Dalastil (1950) ville jag härma Hjorten.

Den olycksaliga Sotholmspolskan har dom förstört genom tryckfel, men det märkte jag inte förrän det var för sent. Den kom till på 50-talet hemma hos en spelman på Sotholmsgatan i Svedmyra.

Det var många minnen och alla detaljer har jag inte tecknat ner, men det skrivna är dock centralpunkterna för Scheléns åttiotvååriga liv. Jag kan väl tillägga, att han varit ordförande i Stockholms Spelmansgille och en lång tid har han varit ende hedersledamoten. Väl 100 st inte nertecknade låtar är han upphovsman till.

Trots svår sjukdom arbetar han ännu med sina stora notsamlingar och han säger sig ha haft sina gladaste stunder med Wetter och sörmlänningarna. Legio är de tillfällen då hans fiol låtit sitt välljud klinga från festplatser, estrader, stugor, salar och kyrkor på alla platser i Sverige. Och jag är glad att jag fått spela med honom den tid som var.

Hans motto för sitt spelmanslag var "Här är ingen liten, men inte stor heller."

Sture Nilsson Tre Rosor



SÖDERMANLANDS
SPELMANSFÖRBUND